

Fimmtudaginn 21. mars 1996.

Nr. 44/1995.

Sjóvá-Almennar tryggingar hf.

(Magnús Guðlaugsson hrl.)

gegn

Guðmundi Gunnarssyni

(Klemenž Eggertsson hdl.)

og gagnsök

Bifreiðir. Skaðabætur. Líkamstjón. Slysatrygging ökumanns. Örorkumat. Matsgerð.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Pétur Kr. Hafstein og Garðar Gíslason og Bjarni K. Bjarnason, fyrrverandi hæstaréttardómari.

Aðaláfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar með stefnu 10. febrúar 1995. Hann krefst þess aðallega, að sér verði einungis gert að greiða gagnáfrýjanda 861.006 krónur með almennum sparisjóðsvöxtum Landsbanka Íslands frá 19. september 1990 til greiðsludags auk innheimtuþóknunar samkvæmt síðast gildandi gjaldskrá Lögmannafélags Íslands, allt að frá dregnum 400.000 krónum, sem greiddar voru 10. janúar 1995, og 300.000 krónum, sem greiddar voru 6. mars sama ár, til vara, að kröfur gagnáfrýjanda verði stórlega lækkaðar. Í báðum tilvikum krefst hann málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Gagnáfrýjandi áfrýjaði málinu með stefnu 25. apríl 1995. Hann krefst þess, að aðaláfrýjandi verði dæmdur til að greiða sér 4.139.616 krónur með tilgreindum sparisjóðsvöxtum Landsbanka Íslands frá 19. september 1990 til 25. nóvember 1993, en með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá þeim degi til greiðsludags, allt að frá dregnum 700.000 krónum, og málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Nokkur ný skjöl hafa verið lögð fyrir Hæstarétt, þar á meðal nýr líkindareikningur Guðjóns Hansen tryggingafræðings um örorkutjón gagnáfrýjanda, gerður 12. apríl 1995.

Atvikum málsins er lýst í héraðsdómi, og gerðust þau fyrir gildistöku skaðabótalaga nr. 50/1993, sbr. 28. gr. Aðaláfrýjandi hefur viðurkennt bótaskyldu sína á grundvelli 92. gr. umferðarlaga nr. 50/1987, en ágreiningur er um útreikning og fjárhæð bóta og vexti.

Aðaláfrýjandi samþykkir, að hækkun kröfu, byggð á nýjum og breyttum tjónsútreikningi í tilefni af dómi Hæstaréttar 30. mars 1995 í málinu nr. 429/1992, komist að í málinu.

Í héraðsdómi er gerð grein fyrir mati tveggja lækna, er lögmenn aðila voru sammála um að leita til, á læknisfræðilegri og fjárhagslegri örorku gagnáfrýjanda. Meta þeir varanlega læknisfræðilega örorku 10%, eins og Björn Önundarson læknir hafði áður komist að niðurstöðu um, en varanlega fjárhagslega örorku 5%.

Í úrlausnum dómstóla um verðmæti tapaðra framtíðartekna vegna örorku hefur almennt verið litið til læknisfræðilegrar örorku og hún höfð til hliðsjónar við ákvörðun örorkubóta. Eigi eru forsendur til að víkja frá þeirri hefðbundnu aðferð, svo sem máli þessu og sönnunargögnum er háttað.

Við úrlausn kröfugerðar gagnáfrýjanda verður miðað við örorkutjónsútreikning Guðjóns Hansen tryggingafræðings frá 12. apríl 1995. Þar er varanlegt vinnutekjutap áætlað 3.984.909 krónur og töpuð lífeyrisréttindi metin 253.701 króna. Krefst gagnáfrýjandi þessara fjárhæða auk miskabóta, að fjárhæð 150.000 krónur. Samkvæmt dómvenju er rétt, að bætur til gagnáfrýjanda vegna varanlegrar örorku sæti frádrætti vegna hagræðis við eingreiðslu bóta og skattfrelsis þeirra. Þá á gagnáfrýjandi rétt á bótum vegna tapaðra lífeyrisréttinda. Að lokum koma til frádráttar bætur frá Tryggingastofnun ríkisins vegna slysattrýggingar, 248.994 krónur.

Með hliðsjón af þessum forsendum þykir óbætt tjón gagnáfrýjanda vegna varanlegrar örorku hæfilega metið 2.600.000 krónur. Krafa gagnáfrýjanda um miskabætur, 150.000 krónur, er tekin til greina. Verður aðaláfrýjanda því gert að greiða gagnáfrýjanda 2.750.000 krónur að frá dregnum 700.000 krónum, sem aðaláfrýjandi greiddi honum í janúar og mars 1995, eða 2.050.000 krónur með vöxtum, eins og í dómsorði greinir. Dráttarvextir reiknast frá útgáfu gagnáfrýjunarstefnu 25. apríl 1995.

Aðaláfrýjandi greiði gagnáfrýjanda málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, eins og í dómsorði greinir.

D ó m s o r ð:

Aðaláfrýjandi, Sjóvá-Almennar tryggingar hf., greiði gagnáfrýjanda, Guðmundi Gunnarssyni, 2.050.000 krónur með

vöxtum samkvæmt 7. gr. vaxtalaga nr. 25/1987 af 2.750.000 krónum frá 19. september 1990 til 10. janúar 1995, af 2.350.000 krónum frá þeim degi til 6. mars sama ár, af 2.050.000 krónum frá þeim degi til 25. apríl sama ár, en með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla laganna af þeirri fjárhæð frá þeim degi til greiðsludags.

Aðaláfrýjandi greiði gagnáfrýjanda 500.000 krónur samtals í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 30. janúar 1995.

Málið, sem dómtekið var í dag, var þingfest með stefnu, birtri 10. maí 1994. Aðalmeðferð málsins fór fram 8. des. sl., en vegna mikilla anna dómars dróst uppkvaðning dómsins. Var málið því endurupptekið í dag til þess að gefa lögmönnum kost á að endurflytja það, sbr. 1. mgr. 115. gr. laga nr. 91/1991.

Stefnandi er Guðmundur Gunnarsson, kt. 010850-3399, Norðurtúni 3, Bessastaðahreppi.

Stefndi er Sjóvá-Almennar tryggingar hf., kt. 701288-1239, Kringlunni 5, Reykjavík.

Dómkröfur stefnanda.

Að stefndi verði dæmdur til þess að greiða honum 3.324.238 kr. með [nánar tilgreindum vöxtum].

Þá er krafist málskostnaðar [...].

Dómkröfur stefnda.

Aðallega, að félagið verði sýknað af öllum kröfum stefnanda gegn greiðslu 861.006 króna með almennum sparisjóðsvöxtum Landsbanka Íslands á hverjum tíma frá 19. september 1990 til greiðsludags auk innheimtubóknunar samkvæmt síðast gildandi gjaldskrá LMFÍ.

Til vara er þess krafist, að stefnukröfur verði stórlega lækkaðar.

Í báðum tilvikum krefst stefndi þess, að stefnandi verði dæmdur til þess að greiða stefnda málskostnað að mati dómsins eða samkvæmt fram lögðum málskostnaðarreikningi með inniföldum áhrifum 24,5% virðisauka-skatts á málflutningsbóknun.

Málavextir.

Að morgni 19. september 1990 varð stefnandi fyrir umferðarslysi á gatnamótum Álfhólsvegar og Bröttubrekku í Kópavogi. Stefnandi var ökumaður

bifreiðarinnar U-5386 greint sinn og var á leið norður Bröttubrekku. Þá er stefnandi ók inn á Álfhólsveg, lenti hann í árekstri við strætisvagninn LT-582.

Stefnandi var fluttur í lögreglubifreið á slysadeild Borgarspítalans eftir slysið. Í samantekt í vottorði Guðna Arinbjarnar, læknis á slysa- og bæklunardeild Borgarspítalans, segir svo: „Sjúklingur lendir í umferðarslysi, þar sem hann er ökumaður án bílbeltis, fær við þetta högg á enni og hnykk og (sic) háls. Er með hefðbundin hálsþnykkseinkenni við fyrstu komu, virðast þó í vægari kantinum. Kemur ekki í skráðan endurkomutíma. Líklegt verður að teljast, að hann hafi ekki orðið mjög slæmur, en gæti haft einkenni um einhvern tíma eftir slysið.“

Í fram lögðu vottorði Hlyns Þorsteinssonar, læknis á Heilsugæslustöðinni Sólvangi, dags. 21. des. 1992, kemur fram, að 21. janúar 1991 hafi stefnandi komið á Heilsugæslustöðina í Hafnarfirði. Við skoðun þá hafi hann verið aumur í sjalvöðva í hálsi og upp í hnakkagróf og niður í herðar, sömuleiðis aðeins niður í bak á milli herðablaða. Stefnandi hafi fengið ráðleggingar um æfingar og hitameðferð, og hafi verið skrifað upp á tvenns konar lyf, vöðvaslakandi og bólgueyðandi. Hinn 18. febrúar 1992 kom stefnandi á stofu og lýsti verkjum í hálsi og herðum. Fékk stefnandi svipaða meðferð og fyrra skiptið. Seinasta koma stefnanda á Heilsugæslustöðina út af hálsi var 10. des. 1992. Í vottorði þessu kemur jafnframt fram, að við skoðunina í desember sé stefnandi kominn með örvefsstreng og styttingu vinstra megin í sjalvöðva. Það sé einkenni, sem taki nokkurn tíma að myndast og sé ekki hægt að segja annað en möguleiki sé á, að áverkinn í september eigi sinn þátt í því. Erfitt geti verið að losna við þessi einkenni fyllilega þrátt fyrir sjúkrahjálfun, lyfjameðferð eða sprautugjafir. Í vottorðinu segir enn fremur, að þarna geti átt hlut að máli annað fall, sem stefnandi hafi lýst í fyrstu komu í janúar árið 1991, er hann féll í yfirlið og fékk hnykk á háls, og sömuleiðis geti haft áhrif þær vöðvabólgur, sem hann hafi haft um langt skeið. Björn Öundurson læknir mat örorkutjón stefnanda 19. maí 1993, og var niðurstaða hans sú, að stefnandi hefði verið 100% óvinnufær í fjórar vikur, 50% óvinnufær í fjórar vikur, en varanleg örorka stefnanda væri 10%.

Með samkomulagi aðila voru fengnir tveir læknar, þeir Guðmundur Björnsson og Páll B. Helgason, til að meta örorku stefnanda. Niðurstaða í matsgerð þeirra er, að tímabært sé að leggja mat á varanlegt heilsutjón stefnanda eftir slysið 19. sept. 1990. Matsmenn telja, að stefnandi hafi verið 100% óvinnufær í tvær vikur, 50% óvinnufær í í tvær vikur, en varanleg örorka stefnanda sé 10%. Matsmenn telja, að ekki hafi verið sýnt fram á tímabundna fjárhagslega örorku, en með tilliti til eðlis áverkans, aldurs

slasaða, starfs hans og menntunar og þeirra möguleika, sem hann gæti eða gæti ekki haft til að afla sér tekna framvegis, er talið hæfilegt að áætla varanlega fjárhagslega örorku 5%. Matsmenn töldu ekki vera nein marktæk tengsl á milli fyrri sjúkdóma eða slysa við einkenni þau, sem komu í kjölfar umferðarslyssins, sem málið er af risið.

Guðjón Hansen tryggingafræðingur reiknaði út tjón stefnanda í samræmi við tekjur og eftir venjubundnum aðferðum. Í útreikningi tryggingafræðingsins segir m. a.:

„Samkvæmt yfirlitum, sem skattstjóri hefur unnið úr skattframtölum Guðmundar starfsárin 1988-1989, og staðfestum ljósritum skattframtala hans fyrir starfsárin 1990-1992 hafa vinnutekjur hans þessi fimm ár verið sem hér segir:

Árið 1988	kr.	1.791.830
– 1989	–	1.833.420
– 1990	–	1.975.028
– 1991	–	2.893.193
– 1992	–	2.378.670

Þegar reiknað er á föstu kauplagi, eru tekjur þessar mjög svipaðar árin 1988-1990 og 1992, en 1991 eru þær allmiklu hærri.

Til grundvallar tjónsútreikningi í máli þessu eru lagðar framangreindar vinnutekjur Guðmundar árin 1988-1990. Þegar þær tekjur eru umreiknaðar með tilliti til almennra breytinga á kauptöxtum svo og með hliðsjón af upplýsingum Kjararannsóknarnefndar um launaþróun, reiknast mér árlegar vinnutekjur verða sem hér segir:

Árið 1990, frá slysdegi	kr.	2.103.629
– 1991	–	2.224.705
– 1992	–	2.283.870
Eftir þann tíma	–	2.296.667

Þegar miðað er við þessar tekjur og tekjutap í samræmi við áður nefnt örorkumat, reiknast mér verðmæti tapaðra vinnutekna á slysdegi nema:

Vegna tímabundins orkutaps í 8 vikur	kr.	243.443
Vegna varanlegs orkutaps eftir þann tíma	–	3.215.684
Samtals	kr.	<u>3.459.127</u>

Sé reiknað með tapi lífeyrissjóðsréttinda í hlutfalli við tekjutap, hækkar ofangreint verðmæti tapaðra vinnutekna um 207.548 kr. Eru þá lífeyrissjóðsréttindi reiknuð þannig til fjár, að þau teljist jafnvirði framlags vinnuveitanda til lífeyrissjóðs í samræmi við kjarasamninga á almennum vinnumarkaði.

Við útreikning þennan hefur ekki verið tekið tillit til greiðslna vegna slyssins frá Tryggingastofnun ríkisins eða öðrum aðilum.

Reiknað er með töflum um starfsorkulíkur, samræmdum eftirlifendatöflum íslenskra karla 1976-1980. Vextir eru reiknaðir þannig, að frá slysdegi til útreikningsdags 18. október 1993 er reiknað með almennum sparisjóðsvöxtum Landsbanka Íslands, eins og þeir hafa verið á hverjum tíma, en síðan er reiknað með 6% ársvöxtum til frambúðar.“

Málsástæður og rökstuðningur stefnanda.

Stefnandi reisir kröfu sína á 92. gr. laga nr. 50/1987 með áorðnum breytingum og langri réttarvenju íslenskra dómstóla um, hvernig fjártjón vegna tekjutaps sökum varanlegrar örorku skuli metið.

Kröfur um dráttarvexti og vaxtavexti styður stefnandi við reglur III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987. Kröfur um málskostnað eru studdar með vísan til 1. mgr. 130. gr., sbr. 129. gr. laga nr. 91/1991. Krafa um virðisaukaskatt á málf lutningsþóknun er reist á lögum nr. 50/1988, þar sem lögmönnum er gert að innheimta virðisaukaskatt af þjónustu sinni. Stefnandi sé ekki virðisaukaskattsskyldur, og beri honum því nauðsyn til að fá dóm fyrir skatti þessum úr hendi stefndu.

Stefnandi sundurliðar kröfu sína svo:

Varanlegt atvinnu- og örorkutjón stefnanda	kr.	3.215.684
Bætur vegna tapaðra lífeyrisréttinda	–	207.548
– Greiðsla frá Tryggingastofnun ríkisins	–	248.994
Miskabætur	–	150.000
	<u>Kr.</u>	<u>3.324.238</u>

Málsástæður og rökstuðningur stefnda.

Stefndi telur ósannað, að útreiknað tjón tryggingafræðingsins, sem stefnandi byggir kröfur sínar á, eigi sér stoð í raunveruleikanum, og bendir á, að norrænar rannsóknir hafi leitt í ljós, að sjaldnast sé nokkurt samræmi milli læknisfræðilegrar örorku upp að 30% og jafnvel 50% og getu til tekjuöflunar. Þá hafi tveir læknar, sem sérstaklega hafi verið fengnir til þess að meta fjárhagslega örorku stefnanda vegna þessa slyss, komist að þeirri niðurstöðu, að ekki hafi verið um að ræða neitt fjárhagslegt tjón vegna tíma-bundinnar örorku og varanleg fjárhagsleg örorka stefnanda sé hæfilega metin 5%.

Aðalkrafa stefnda er reist á matsgerð lækna tveggja, þeirra Guðmundar Björnssonar og Páls B. Helgasonar, þar sem fjárhagsleg örorka

stefnanda er metin 5%, og útreikningi Guðjóns Hansen, þar sem Guðjón reiknar út tjón vegna varanlegrar 10% örorku 3.215.684 kr. Fjárhæð aðalkröfu stefnda er þannig fundin:

Tjón vegna 5% fjárhagslegrar örorku er því kr. 3.215.684 / 2 =	kr.	1.607.842
Frádráttur vegna skattfrelsis og eingreiðslu- hagræðis 40%, sbr. Hrd. 1993, bls. 974	–	<643.137>
Samtals	kr.	964.705
Miskabætur	–	100.000
Samtals	kr.	1.064.705
Niðurstaðan er hækkuð í 1.100.000 kr., sbr. greinargerð	–	1.100.000
Frá dragast bætur frá Tryggingastofnun ríkisins	–	<248.994>
Eftirstöðvar	kr.	861.006

með almennum sparisjóðsvöxtum Landsbanka Íslands frá slysdegi, 19. september 1990, til greiðsludags og innheimtulauna skv. síðast gildandi gjaldskrá LMFÍ.

Stefndi styður aðalkröfu sína einnig því, að dómstólar hafi, þegar fyrir liggur mat á fjárhagslegri örorku, hafnað því að dæma bætur á grundvelli læknisfræðilegu örorkunnar, en dæmt bætur miðaðar við fjárhagslegu örorkuna.

Varakrafa stefndu er studd því, að dómkrafa stefnanda sé ekki í neinu samræmi við fyrirliggjandi gögn og dómvenju.

Engin krafa sé í málinu um bætur vegna tímabundinnar örorku, þrátt fyrir það að stefnandi sé metinn læknisfræðilegur öryrki 100% í fjórar vikur og 50% í fjórar vikur, enda hafi stefnandi ekki orðið fyrir neinu fjártjóni vegna tímabundinnar örorku. Megi af því sjá, að fjártjón sé ekki í samræmi við metna læknisfræðilega örorku, enda meti Guðmundur Björnsson læknir og Páll B. Helgason læknir varanlega fjárhagslega örorku stefnanda 5%, þótt þeir telji læknisfræðilegu örorkuna 10%.

Krafa vegna varanlegrar örorku sé reist á læknisfræðilegri örorku og líkindareikningi tryggingastærðfræðings. Líkindareikningurinn sé miðaður við, að stefnandi muni tapa vinnutekjum í sama hlutfalli og læknisfræðileg örorka er metin. Þessi forsenda sé mjög hæpin. Norrænar rannsóknir hafi sýnt, að læknisfræðileg örorka undir 30% leiði sjaldnast til tekjumissis. Hæstiréttur Íslands hafi hafnað því að leggja læknisfræðilegt örorkumat og líkindareikninga til grundvallar í dómum sínum án gagnrýni. Telji rétturinn, að athuga beri sérstaklega hverju sinni, hvort meiðsli séu líkleg til þess að

valda skerðingu á aflahæfi eða ekki. Sé læknisfræðileg örorka tiltölulega lítil og framtíðartjón ósennilegt eða ósannað, hafi bætur fyrir líkamstjón og miska verið ákveðnar í einu lagi. Það sé ekki í samræmi við almennar reglur íslensks skaðabótaréttar að bæta með fé tjón, sem annaðhvort hafi ekki orðið eða hafi ekki í för með sér fjárhagslegar afleiðingar. Í þessu máli hagi einnig svo til, að stefnandi verði fyrir a. m. k. tveimur slysum á hálsi, áður en til örorkumats komi. Fyrst lendi hann í umferðarslysi 19. september 1990. Telji Guðni Arinbjarnar lækni, sem meðhöndlaði hann vegna þess slyss, að þar hafi hann fengið mar og væga hálstögnun. Hinn 10. janúar 1991 hafi liðið yfir stefnanda með þeim afleiðingum, að hann hafi fallið í gólfið og fengið hnykk á hálsinn.

Því er sérstaklega mótmælt sem ósönnuðu, að rekja megi alla hina 10% læknisfræðilegu örorku til fyrra slyssins, enda hafi lækni sá, er meðhöndlaði stefnanda eftir það, talið, að aðeins væri um væga hálstögnun að ræða. Örorkumati Björns Önundarsonar sé því sérstaklega mótmælt svo og örorkutjónsútreikningi Guðjóns Hansen, þar sem hann sé reistur á örorkumati vegna afleiðinga beggja slysanna, en greini ekki á milli.

Því er mótmælt sem ósönnuðu og ólíklegu, að 10% læknisfræðileg örorka, þótt sönnuð væri, hefði í för með sér 10% starfsorkuskerðingu eða samsvarandi skerðingu tekjuaflahæfis, enda hafi lækni þeir, er fengnir voru sérstaklega með samkomulagi aðila til þess að meta fjárhagslega örorku stefnanda, komist að þeirri niðurstöðu, að hún sé hæfilega metin 5%.

Fram lögð gögn stefnanda, örorkumat og líkindaútreikningur, séu ekki raunhæfur mælikvarði á fjártjón vegna tekjutaps síðar meir. Þótt slík gögn hafi oft verið lögð til grundvallar við ákvörðun bóta vegna hugsanlegs tekjutaps, sé ekki um það að ræða, að með slíkum gögnum sé komin fram lögfull sönnun á tjóni. Miklu fremur sé aðeins um að ræða gögn, sem unnt sé að hafa hliðsjón af. Eins og atvikum sé háttað í þessu máli, telur stefndi þó lítið byggjandi á þeim og að með eingreiðslu á 861.000 kr. sé tjón stefnanda að fullu bætt. Yrðu bótakröfur stefnanda umfram það viðurkenndar, þurfi að taka tillit til þess, að í örorkumati lækna sé að jafnaði fólgin nokkur miski. Enn þurfi að taka tillit til þess, yrðu bótakröfur viðurkenndar, hvert hagræði er fólgið í eingreiðslu bóta. Stefnandi sé með eigin atvinnurekstur og njóti því auk launa alls þess hagnaðar, er af rekstrinum leiði. Sýnist því ekki rétt að meta þetta eingreiðsluhagræði minna en 10%. Þá beri að líta til þess, að bótagreiðslur séu skattfrjálsar og ekki eigi í því skattfrelsi að felast fjárhagslegur ávinningur fyrir bótaþega. Yrði bóta-skylda viðurkennd, beri því að lækka bótafjárhæð um 41,79%. Stefndi haldi því fram, að lækkun um lægra hlutfall jafngildi því, að persónuafsláttur sé tvítalinn.

Kröfu vegna tapaðra lífeyrisréttinda er algjörlega mótmælt. Engin líkindi séu til þess, að 10% læknisfræðileg örorka leiði til rauntekjutaps og þá ekki heldur afleidds taps vegna minni lífeyrisréttinda. Dómvenja eða fyrri upp-
gjörshéðir standi ekki til þess að viðurkenna þennan kröfulið, nema um sannað tap sé að ræða. Sættu þá slíkar bætur lækkun vegna hagræðis af ein-
greiðslu og skattfrelsi. Til öryggis er gerð krafa um slíka lækkun, yrðu bæt-
ur dæmdar undir þessum lið.

Vegna kröfu um miskabætur er tekið fram, að samkvæmt skaðabótarétti verði kröfur ekki viðurkenndar, nema til þeirra sé sérstök lagaheimild, fyrir þeim sé dómvenja, þær séu samkvæmt langri viðurkenndri réttarvenju eða hefð. Bætur fyrir ófjárhagslegt tjón verði að styðjast við beina lagaheimild. Samkvæmt íslenskum skaðabótarétti hvíli viðurkenning á greiðsluskyldu miskabóta fyrir líkamstjón á 264. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Ýmis ákvæði séu í lögum um ábyrgð á tjóni annars manns. Sé ekki slíkum ákvæðum til að dreifa, hljóti miskabótaákvæðið að eiga að skiljast í sam-
ræmi við hina almennu sakarreglu. Í máli þessu segi stefnandi ekki, á hvaða lagaheimildum hann reisir kröfu sína um miskabætur, en með hliðsjón af atvikum öllum miði hann væntanlega við 264. gr. laga nr. 19/1940. Ekki liggi ljóst fyrir, hver hafi verið ætlun löggjafans, þegar nýmælið í 92. gr. laga nr. 50/1987 var sett. Ljóst sýnist þó af greininni sjálfri, að þar sé kveðið á um venjulega slysaftryggingu, en bætur samkvæmt greininni komi jafnframt í stað skaðabóta eftir almennum reglum, hafi slys orðið með þeim hætti, að bótaskyld væri eftir þeim. Ekki sé unnt að líta svo á, að bæturnar séu sam-
kvæmt skaðabótarétti, þótt fjárhæðin eigi að ákvarðast skv. reglum hans. Bæturnar séu úr slysaftryggingu. Ljóst sé, að miskabætur geti enginn sótt úr eigin hendi, enda standi engin lagaregla til þess. Hér hátti svo til, að ökuó-
happ það, sem stefnandi telji örorku sína stafa af, hafi eingöngu orðið af óvarkárni stefnanda sjálfs, og ljóst virðist, að ábyrgð yrði lögð á hann sam-
kvæmt umferðarlögum, hefðu aðrir orðið fyrir tjóni. Trygging sú, er stefn-
andi vilji sækja bætur í, sé venjuleg slysaftrygging. Engin heimild sé fyrir því í íslenskum rétti með beinni lagaheimild eða á annan hátt að viðurkenna miskabætur, þegar svo standi á. Tilvikið svari ekki kröfum 1. mgr. 264. gr. alm. hgl. um, að „eigi maður að svara bótum“. Viðurkenning á miskabóta-
kröfu stefnanda jafngildi því, að viðurkennt væri, að stefnandi ætti rétt til miskabóta úr eigin hendi vegna verknaðar, er hann beri alla sök á.

Miskabótakrafa stefnanda, 150.000 kr., sé þar fyrir utan allt of há og fjarri því að vera í nokkru samræmi við dómvenju, þegar um 10% læknisfræði-
lega örorku sé að ræða og 5% fjárhagslega. Almennt séu miskabætur að hluta til innifaldar í venjulegri læknisfræðilegri örorku.

Kröfu um dráttarvexti er mótmælt frá fyrri tíma en dómsuppsögudegi.

Krafa stefnda um málskostnað er studd lögum nr. 91/1991, einkum 130. og 131. gr., og krafan um, að tekið sé tillit til virðisaukaskatts við ákvörðun málskostnaðar, lögum nr. 50/1988, en stefndi reki ekki virðisaukaskattsskylda starfsemi og honum því nauðsynlegt að fá dæmdan málskostnað með inniföldum áhrifum 24,5% virðisaukaskatts.

Við aðalmeðferð málsins gaf lækurinn Guðmundur Björnsson skýrslu fyrir dómi.

Niðurstaða.

Bótaskylda stefnda, sem reist sé á 92. gr. laga nr. 50/1987, er óumdeild. Ágreiningur aðila er um fjárhæð tjóns stefnanda og þá aðallega um það, hvort við mat á tjóni stefnanda skuli miðað við læknisfræðilega örorku eða fjárhagslega örorku. Jafnframt er ágreiningur um upphafstíma dráttarvaxta og um það, hvort stefnandi eigi rétt á miskabótum eða ekki.

Ákveða skal bætur úr slysátryggingu samkvæmt tilvitnaðri grein efnislega á sama hátt og skaðabætur utan samninga eru ákveðnar. Jafnframt ber að ákveða fjárhæð, er samsvari miskabótum.

Hinn 19. maí 1993 mat Björn Öundurson lækur varanlega örorku, þ. e. læknisfræðilega örorku stefnanda, 10%, og 20. febrúar 1994 mátu þeir Guðmundur Björnsson lækur og Páll B. Helgason lækur varanlega læknisfræðilega örorku stefnanda einnig 10%, en varanlega fjárhagslega örorku 5%. Skilja verður matsgerð lækna Guðmundar Björnssonar og Páls B. Helgasonar svo, að þeir telji slysið, sem málið er af risið, ástæðu hinnar varanlegu örorku stefnanda. Fram kom hjá Guðmundi Björnssyni lækni hér fyrir dómi, að mat þeirra Páls B. Helgasonar væri eingöngu bundið við afleiðingar slyss stefnanda í september 1990. Verður því lagt til grundvallar, að stefnandi hafi við slys það, sem málið er af risið, hlotið 10% varanlega læknisfræðilega örorku.

Í matsgerð lækna Guðmundar Björnssonar og Páls B. Helgasonar er engar upplýsingar að finna um það, hvernig eða á hverju mat þeirra á fjárhagslegri örorku er reist. Fram kom hjá Guðmundi Björnssyni hér fyrir dómi, að mat á fjárhagslegri örorku væri persónubundnara en mat á læknisfræðilegri örorku. Þar væri litið til ýmissa þátta, t. d. menntunar, starfs og persónuleika matsþola; jafnframt væri litið til tekna matsþola á nokkrum árum og athugað, hvort þær hefðu minnkað. Þetta mat sé persónubundnara en mat á læknisfræðilegri örorku.

Lengi hefur tíðkast við uppgjör örorkubóta, og er fyrir því löng dómvenja, að miða við læknisfræðilega örorku, enda þótt vitað sé, að hún geti

ekki talist nákvæmur mælikvarði á tekjutap síðar. Bæði getur verið, að raunverulegt tekjutap bótaþega verði ekkert eða mun minna en læknisfræðileg örorka bendir til, en eins getur verið, að tekjutapið komi fram löngu eftir slys, og getur það verið mun meira en gert var ráð fyrir í bótaútreikningi. Getur raunverulegt tekjutap þannig jafnast út á bótatímabilinu.

Það, sem fram kemur í skjölum málsins svo og við skýrslutökur hér fyrir dómi, sýnir, að stefnandi hefur orðið fyrir heilsutjóni, sem hefur skert aflahæfi hans almennt og við núverandi starf. Ekki hefur verið sýnt fram á, að hið svokallaða fjárhagslega örorkumat sé á traustari grunni eða gefi sannari mynd af tjóni matsþola en hefðbundið læknisfræðilegt örorkumat. Þar sem ekkert annað hefur komið fram í rekstri málsins, sem styður þá skoðun, að í þessu máli skuli gilda aðrar reglur við mat á örorku og örorkutjóni en fram til þessa hafa gilt, verður við mat á tjóni stefnanda miðað við, að fjárhagslegt tjón hans sé svipað og læknisfræðileg örorka hans bendir til.

Við ákvörðun bóta til stefnanda verður höfð hliðsjón af útreikningi Guðjóns Hansen tryggingafræðings frá 18. okt. 1993, þar sem höfuðstólsverðmæti vinnutekjutaps stefnanda vegna varanlegrar örorku var talið nema 3.215.684 kr. og töpuð lífeyrisréttindi 207.548 kr., en við þann útreikning er endanleg dómkrafa stefnanda miðuð. Þegar tekið hefur verið tillit til skattfrelsis örorkubóta samkvæmt dómvenju og hagræðis af eingreiðslu þeirra, þykir örorkutjón stefnanda að frá dreginni greiðslu frá Tryggingastofnun ríkisins, 248.994 kr., hæfilega ákveðið 2.000.000 kr.

Við ákvörðun miskabóta til stefnanda ber að líta til dómvenju við ákvörðun miskabóta. Jafnframt þykir bera að líta til þess, að stefnandi þurfti ekki að liggja á sjúkrahúsi vegna meiðslanna. Hann ber engin sjáanleg merki slyssins og svo þess, að talið er, að í örorkubótum felist að hluta til bætur fyrir ófjárhagslegt tjón. Þykja miskabætur með vísan til þessa hæfilega ákveðnar 50.000 kr.

Niðurstaða máls þessa er reist að öllu leyti á gögnum, er lögð voru fram við þingfestingu málsins. Þykir því rétt að dæma dráttarvexti frá þingfestingardegi 10. maí 1994. Að öðru leyti dæmast vextir svo sem í dómsorði greinir.

Stefndi greiði stefnanda málskostnað, sem ákveðst 470.000 kr., þar með talinn kostnaður, 26.444 kr. Við ákvörðun málskostnaðar hefur verið litið til virðisaukaskatts.

Auður Þorbergsdóttir héraðsdómari kvað upp dóminn.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Sjóvá-Almennar tryggingar hf., greiði stefnanda, Guðmundi Gunnarssyni, 2.050.000 kr. ásamt vöxtum samkvæmt 7. gr. laga

nr. 25/1987, sbr. 2. gr. laga nr. 67/1989, frá 19. sept. 1990 til 10. maí 1994, en með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla laga nr. 25/1987 frá þeim degi til greiðsludags og 470.000 kr. í málskostnað.

Heimilt er að leggja áfallna dráttarvexti við höfuðstól árlega, í fyrsta sinn 10. maí 1995.
